1875
59
30sta ágúst.

hreppstjóra með valdi og ábyrgð samkvæmt tilskipun frá 5. janúar 1866 og öðrum ákvörðunum.

5.

Í þeim parti af Árnessýslu, sem er fyrir austan hið kláðagrunaða svæði, í Rangárvallasýslu, Mýrasýslu, Snæfellsnes- og Hnappadals-sýslu, Dalasýslu og Húnavatnssýslu, skulu sem fyrst eptir rjettir, nákvæmar skoðanir fram fara á öllu fje, og um það samdar skýrslur samkvæmt fyrirmyndinni b. Þessar skýrslur ber sýslumönnum í tjeðum sýslum, að senda hlutaðeiganda amtmanni sem allra fyrst, og skulu þeir annast hið nauðsynlega um þessar skoðanir.

Landshöfðinginn yfir Íslandi. Reykjavík, 30. ágúst 1875.

Hilmar Finsen.

Jón Jónsson.

Brjef landshöfðingja (til amtmannsins yfir suður- og vesturumdæminu). **60** 30sta ágúst.

Eptir að þjer herra amtmaður höfðuð í brjefi frá 25. þ. m. sagt álit yðar um ráðstafanir þær, er jeg gat um í brjefi mínu frá 12. f. m., hef jeg í dag gefið út auglýsingu, er prentuð verður í stjórnartíðindunum, um ráðstafanir til upprætingar fjárkláðans, og sem jeg með þessu brjefi sendi yður exemplör af til útbýtingar til hreppstjóra og hreppsnefnda á svæðinu milli Hvítánna og í þeim sveitum, er liggja að þessu svæði. Af skýrslufyrirmyndum þeim, er fylgja auglýsingunni, hef jeg látið prenta svo mörg exemplör, að hver hreppsnefnd milli Hvítánna geti fengið til afnota 5 exempl. af

taka 4 pund af steinkalki og hella á það svo miklu af köldu vatni, að hjer um bil fljóti yfir það eða svo að það geti allt vöknað vel. Hitnar þá í því innan skamms, og ef í því er hrært, verður það að þykkri leðju, en þó rennandi. Þá eru látin 5 pund af pottösku saman við kalkleðjuna, og það slegið og hrært, þangað til að pottaskan hefur fullkomlega sameinað sig við kalkið og engir molar finnast. Þá eru 3 pund af tjöru látin í smátt og smátt; en ekki öll í einu, og hver skamtur fyrir sig hrærður vandlega saman við, áður hinn næsti er látinn í. Að síðustu eru 6 pund af rammlyktandi hjartarhornsolíu látin í á sama hátt og tjaran.

Þegar baða skal, á fyrst að búa til í hentugri baðkistu laug af volgu vatni og kúahlandi (ekki minna en einn þriðjungur kúahlands), og eiga að minnsta kosti 3 pottar af vatns- og kúahlands-blöndunni að vera í baðkistunni fyrir hverja kind, sem menn vilja baða, þegar kindin er í vetrarreifi. Saman við þenna lög láta menn svo mikið af baðlyfjunum, að svari einu pundi fyrir hverja 10 potta lagarins. Fyr en þessi lyf eru látin í löginn, á að hræra þau út í dálitlu af því hlandi, sem til baðsins er ætlað, köldu. Þegar lyfin þar eptir eru látin í baðið, á sjerlega að gæta þess, að baðið sje mátulega heitt (ekki meira en vel nýmjólkurvolgt); því ef baðið er of heitt, aðskiljast lyfin og gera ekki hið tilætlaða gagn, en skemma ullina.

Þá er kindin er látin í baðið, skal varast það að láta baðlöginn koma í augu, eyru eða nasir hennar, og má þó gæta þess svo vandlega sem bezt er kostur á, að enginn óbaðaður blettur verði eptir á kindinni. Þess verður vel að gæta, að láta ekki kindina verða innkulsa eptir baðið, og á því að halda henni við hús og fóður, þangað til hún er búin að ná sjer alveg aptur.

Hafi kind sú, sem á að baða, verið fundin með kláða, skal nokkra daga í röð, fyr en kindin er böðuð, einu sinni á hverjum degi bera smyrsli á kláðablettina, þangað til að allir hrúðrar eru bleyttir upp og mýktir undir baðið. Smyrsl þessi eru svo til búin, að taka skal 1 part af terpentínolíu, 1 part tjöru, 1 part grænsápu, allt eptir vigt, blanda þetta saman og bræða það yfir hægri glóð. Einnig má og við hafa til íburðar góða tóbakssósu. Þegar búið er að bleyta upp hrúðrana, og ná þeim burt, skal baða jafnskjótt.

Sje baðið rjettilega til búið, eykur það þrif, drepur maur og lús, eyðir kláða og óþrifum, bætir ullina og fœlir dýrbít, meðan sterkjulyktin er af kindinni, og eins er það sannreynt, að valziska baðið varnar bráðasóttinni, þar sem það er við haft fyrri part vetrarins.

1875
60
30sta ágúst.

fyrirmyndinni a, og hver hreppstjóri á kláðasvæðinu 10 expl. af fyrirmyndinni b og 20 expl. af fyrirmyndinni c, en hver hreppstjóri í sveitum þeim, þar sem skoðanir eiga að fara fram samkvæmt 5. gr. auglýsingunnar 4 expl. af fyrirmyndinni b, og eruð þjer beðnir að sjá um, að fyrirmyndunum verði skipt í þessu hlutfalli.

Með tilliti til þess, sem þjer í nefndu brjefi segið um, að þjer efist um, að heimild sje til að skera niður hjá öðrum fjáreigöndum en þeim, er sjúkt fje finnst hjá, þrátt fyrir það, þó þeir hafi ekki hús og hey handa skepnum sínum, skal jeg geta þess, að jeg fæ ekki betur sjeð en, að allt fje milli Hvítánna megi álíta grunað, og að valdstjórnin hafi, ef lækningum þeim, er fyrirskipaðar eru, getur eigi orðið framgengt vegna þess, að fjáreigendur hafa ekki nœgileg hús nje heyfóður, bæði skyldu og rjett til að gjöra tryggjandi ráðstafanir til, að fje, sem líkindi eru til að kláði dyljist í, þó hann sje eigi en orðinn svo megn, að hann finnist við skoðun, verði eigi til að breiða út sóttnæmið, en einasti vegurinn til þess annar en lækningameðferðin, er niðurskurður, sem að öðru leyti sjálfsagt verður að ákveða samkvæmt fyrirmælum tilskipunarinnar frá 4. marz 1871.

Í brjefi mínu frá 12. f. m. hef jeg tekið fram, að bœndur, sem vildu setja fje á vetur á svæðinu milli Hvítánna, yrðu að ætla hverri skepnu að minnsta kosti hálfsmánaðarfóður, og skal jeg með tilliti til þess, að dýralæknirinn eptir brjefi yðar hefur talið 3 mánaða fóður nauðsynlegt, geta þess, að jeg hef að eins tiltekið hið minnsta fóður, sem spurning gæti orðið um að mínu áliti; en að öðru leyti geri jeg eins og sjá má af fyrirmynd a, við auglýsingu mína frá í dag, ráð fyrir, að í hverjum hreppi verði sjerstaklega gjörð áætlun um tíma þann, er ætla megi skepnunum innigjöf í, ef að minnsta kosti 3 baðanir eiga að fara fram.

Jeg er yður samdóma um það, að ástœða sje til að skipa sjerstaklegt lögreglueptirlit hlutaðeigandi sýslumönnum til aðstoðar í sjóarsveitunum, sem eru Út-Ölfus, Selvogs, Grindavíkur, Hafnar, Rosmhvalanes- og Vatnsleysustrandarhreppar, og ímynda jeg mjer, að einn lögreglustjóri geti með aðstoð dýralæknis tekið að sjer tilsjón með framkvæmdunum í sveitum þessum.

Í hinum sveitunum á hinu kláðagrunaða svæði, og í sýslum þeim í umdœmum yðar sem nefndar eru í 5. gr. auglýsingarinnar, ætlast jeg til, að þjer skipið hinum reglulegu lögreglustjórum að sjá um framkvæmdirnar í þessu áríðanda máli samkvæmt auglýsingunni og á þann hátt, sem jeg hef bent til í 3. tölul. brjefs míns frá 12. f. m.[1].

61
31sta ágúst.

Brjef landshöfðingja (til biskups).

Samkvæmt þegnlegum tillögum ráðgjafans fyrir Ísland hefur hans hátign konunginum þóknast 11. þ. m. mildilegast að fallast á,

að Staðarhraun og Álptártungu-prestakall í Mýra-prófastsdœmi verði sameinað við Hítardalsbrauð í eitt prestakall,

að presturinn í hinu sameinaða embætti skuli skyldur innan þess tíma, sem biskupinn yfir Íslandi nákvæmar mun tiltaka, að flytja að Staðarhrauni,

að embættað verði 3. hvern helgidag til skiptis í Staðarhrauns-, Hítardals- og Álptártungukirkjum,

að kirkjujarðir Hítardals, Brúarhraun 14 hundr. að dýrleika með 4 kúgildum og

1) Sama dag var ritað amtmanninum í norður- og austurumdœminu og sýslumanninum í Húnavatnssýslu um framkvæmdir á banninu gegn fjárrekstrum suður fyrir Hvítá og á skoðunum í Húnavatnssýslu samkvæmt 5. grein auglýsingarinnar.